

I Algemeen

1.1. Aanleiding

In de Wet van 9 april 2018 tot houdende wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet (voortgang energietransitie) (Stb. 2018, 109), hierna Wet Voortgang Energietransitie, is de bevoegdheid van de Minister van Economische Zaken en Klimaat (hierna: Minister) opgenomen om op aanvraag ontheffing te verlenen voor het uitvoeren van experimenten waarbij mag worden afgeweken van de Elektriciteitswet 1998 of de Gaswet. Met de Wet Voortgang Energietransitie zijn onder meer artikel 7a van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 1i van de Gaswet aangepast waardoor de experimenteerruimte op grond van beide wetten aanzienlijk is verbreed. Ontheffing kan op grond van de hiervoor genoemde artikelen door de Minister worden verleend voor experimenten op het gebied van hernieuwbare energie, energiebesparing, reductie van CO₂-uitstoot of efficiënt gebruik van een net of wanneer een experiment ten doel heeft het opdoen van praktijkkennis over marktmodellen of tariefreguleringsystematieken. In dit besluit worden ter uitvoering van artikel 7a, tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 1i, tweede lid van de Gaswet, nadere voorschriften gesteld die van toepassing zijn op de ontheffingsverlening en de uitvoering van de experimenten. Dit besluit regelt onder meer van welke artikelen van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet afwijking kan worden toegestaan.

Vanwege de verbreding van de experimenteerruimte wordt met dit besluit het Besluit experimenten decentrale duurzame elektriciteitsopwekking ingetrokken. Dat besluit gaf uitvoering aan de mogelijkheid om bij experiment uitsluitend af te wijken van de Elektriciteitswet 1998. Dat betrof experimenten die bijdroegen aan decentrale duurzame elektriciteitsopwekking en warmtekrachtkoppeling. Op grond van dat besluit was het bovendien uitsluitend voor coöperaties en verenigingen mogelijk een ontheffing aan te vragen.

Sinds de inwerkingtreding van het Besluit experimenten decentrale duurzame elektriciteitsopwekking hebben ook andere actoren uit de energiesector en andere energieverbruikers verzocht om experimenteerruimte. Daarbij is de wens geuit andere experimenten dan uitsluitend ten behoeve van decentrale en duurzame energie mogelijk te maken. Hieruit blijkt de behoefte aan verbreding van de experimenteerruimte, waarin de Wet Voortgang Energietransitie voorziet en waarvoor dit besluit nadere uitvoeringsvoorschriften stelt.

Met dit besluit wordt mede invulling gegeven aan diverse moties van de Tweede Kamer. Het betreft hier in de eerste plaats de motie van het lid Van Tongeren waarbij de regering is verzocht om in de experimenteer-AMvB ruimte te creëren voor het gebruik van elektrische auto's voor de opslag van duurzaam opgewekte energie (Kamerstukken II 2015/16, 34199, nr.71). In de tweede plaats de motie Vos waarbij de regering is verzocht daadwerkelijk ruimte te bieden om vernieuwende concepten te beproeven (Kamerstukken II 2015/16, 34199, nr. 70). In de derde plaats de motie van de leden Moorlag, Van der Lee en Beckerman waarbij is verzocht te bevorderen dat netbeheerders pas tot netwerkverzwaringen overgaan als nut en noodzaak vaststaan, de mogelijkheden tot efficiënter netwerkbeheer zijn uitgeput en de best beschikbare technieken worden gebruikt (Kamerstukken II 2017/18, 34627, nr.40).

1.2 Context

De energietransitie vraagt veel meer dan alleen groei van decentrale duurzame energie. Met het akkoord van Parijs en het regeerakkoord-Rutte III is de reductie van fossiele-CO₂-uitstoot centraal komen te staan. Een groter aandeel duurzame energie en energiebesparing kunnen daar in belangrijke mate aan bijdragen. De inrichting van de energievoorziening gaat door deze energietransitie veranderen. Soms is een andere inrichting van de energievoorziening mogelijk onder de bepalingen van de Elektriciteitswet 1998 of de Gaswet, soms ook niet. De Wet Voortgang Energietransitie en dit besluit verruimen de mogelijkheid een ontheffing aan te vragen voor het afwijken van bepalingen uit Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet tot alle actoren in de energiesector, waaronder nu ook netbeheerders. Op die manier kan in de breedste zin ervaring worden opgedaan met de vraagstukken van de energietransitie. De energietransitie is geen helder en strak omliggend pad. Het is op voorhand niet aan te geven welke concrete ideeën er zullen zijn en of daarbij voor de uitvoering ontheffingen op grond van artikel 7a van de Elektriciteitswet 1998 of

artikel 1i van de Gaswet noodzakelijk zullen zijn. Met de Wet Voortgang Energietransitie en dit besluit wordt daarom een breed kader voor ontheffing voor experimenten geboden, waarbij op grond van dit besluit de ontheffing tevens wordt getoetst op publieke belangen als betaalbaarheid, betrouwbaarheid en veiligheid. Daar waar de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet mogelijkheden bieden voor het verkrijgen van een ontheffing anders dan op grond van de artikelen 7a van Elektriciteitswet 1998 of 1i van de Gaswet én met die ontheffing de experimenteerplannen kunnen worden uitgevoerd, moet van die artikelen gebruik worden gemaakt. Wanneer die ontheffingen echter niet toereikend zijn om het experiment te kunnen uitvoeren, kan een aanvraag op grond van artikel 7a van de Elektriciteitswet 1998 af artikel 1i van de Gaswet en dit besluit worden gedaan.

Hoewel het op voorhand niet valt aan te geven voor welke experimenten een ontheffing noodzakelijk is, kan wél worden aangegeven dat met name op de hierna volgende onderwerpen experimenten zullen worden ontwikkeld, waarbij de toepassing van de artikelen 7a van de Elektriciteitswet 1998 of artikel 1i van de Gaswet een rol zullen kunnen spelen.

Een groeiend aandeel weersafhankelijke, duurzame energie en de groei van decentrale duurzame energie zal meer van onze elektriciteitsnetwerken vragen. Het simpelweg verzwaren en uitbreiden van elektriciteitsnetten is dan niet altijd maatschappelijk efficiënt. Vraagsturing, opslag en conversie kunnen bijdragen aan een flexibeler en efficiënt netgebruik. Marktpartijen hebben aangegeven onder meer daarmee te willen experimenteren en hier eventueel ontheffing van bepalingen uit de Elektriciteitswet 1998 of de Gaswet voor nodig te hebben.

Naast grootverbruikers krijgen ook kleinverbruikers de komende jaren meer mogelijkheden hun flexibiliteit aan te bieden op de markt. Immers, de voortgaande uitrol van slimme meters, de groei van elektrisch vervoer en elektrische warmtepompen creëren mogelijkheden voor flexibiliteit. De marktrol van aggregator kan daarbij tot ontwikkeling komen. Een aggregator ontzorgt verbruikers of producenten bij actieve deelname aan de elektriciteitsmarkt of gasmarkt, door hun verbruik, productie of flexibele capaciteit slim te verhandelen. Vragers van die capaciteit kunnen netbeheerders zijn die een knelpunt in hun net moeten oplossen of programmaverantwoordelijken die hun portfolio in balans moeten brengen. Experimenten kunnen wellicht duidelijk maken of de marktrol van aggregator aanpassing van de wet nodig maakt door deze rol ook als marktpartij te definiëren.

Voorts is één van de uitdagingen van de energietransitie de betaalbaarheid van de energievoorziening. De nettarieven voor kleinverbruikersaansluitingen zijn op dit moment gekoppeld aan (bandbreedtes van maximale) aansluitcapaciteiten en niet gerelateerd aan de daadwerkelijke netbelasting (vermogen en verbruik) die hoort bij de betreffende aansluiting. Dit is geen probleem in de situatie waarin de verbruikersprofielen van kleinverbruikers veel op elkaar lijken. Het is de verwachting dat het gebruik van de transportinfrastructuur door kleinverbruikers in de toekomst steeds gevarieerder zal worden afhankelijk van het al dan niet bezitten van zonnepanelen, elektrisch vervoer of elektrische warmtepompen. Een meer geïndividualiseerd en aan het daadwerkelijke vermogen gerelateerd nettarief geeft prikkels voor meer flexibiliteit door kleinverbruikers en leidt tot een eerlijker verdeling van de kosten van de transportinfrastructuur. Experimenten kunnen hier bijdragen aan meer inzicht in bijvoorbeeld het gedrag van aangeslotenen en de waarde van flexibiliteit.

1.3 Doel van dit besluit

Het doel van de experimenten is te onderzoeken of het afwijken van de in artikel 2, eerste lid, van dit besluit opgesomde voorschriften van de Elektriciteitswet 1998 of de Gaswet gunstig uitpakt voor de energietransitie en of een aanpassing van die voorschriften wenselijk is of dat bestaande voorschriften ingetrokken moeten worden, en of eventuele aanpassing of intrekking algemeen geldend kan zijn.

Artikel 2 van dit besluit geeft expliciet aan van welke voorschriften uit de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet via een ontheffing afwijking kan worden toegestaan. Dit betekent dat met artikel 2 ook is bepaald dat er voorschriften zijn waarvan geen afwijking mogelijk wordt gemaakt. Veel van de voorschriften waarvoor geen ontheffing mogelijk is gemaakt, lenen zich naar hun aard immers niet voor ontheffing. Zo wordt met dit besluit onder andere niet getornd aan de definities uit de beide wetten, de taken en bevoegdheden van de Minister en taken en bevoegdheden van de toezichthouders. Daarnaast maakt dit besluit ook geen experimenten met de splitsing van

netbeheer en levering, handel en productie, anders dan via verenigingen en coöperaties, mogelijk. Ook zijn er voorschriften die een uitwerking zijn van Europese voorschriften, zoals het discriminatie verbod, waarvan niet afgeweken kan worden, en worden er geen experimenten mogelijk gemaakt met de opslag van LNG, interconnecties en met het net op zee. Als laatste zijn er nog een paar voorschriften waarvoor het beleidsmatig niet wenselijk wordt geacht dat hiervan afgeweken wordt, zoals artikelen 83 van Elektriciteitswet 1998 en 62 van de Gaswet. Deze artikelen bepalen dat de provinciale staten en de gemeenteraad niet bevoegd zijn het opwekken, transporteren en leveren van elektriciteit dan wel gas aan regels te binden. Het wordt beleidsmatig niet wenselijk geacht met deze beperking te experimenteren. Deze laatste categorie voorschriften waarmee niet kan worden geëxperimenteerd is zo klein mogelijk gehouden. Immers, het is van tevoren moeilijk om in te schatten of een afwijking van de Elektriciteitswet 1998 of de Gaswet wenselijke resultaten zou kunnen hebben.

Elk experiment zal na afloop aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden voorgelegd en worden vergezeld van een standpunt over de voortzetting, anders dan als experiment (artikel 7a, derde lid van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 1i, derde lid van de Gaswet). De door de Minister in december 2017 aangekondigde wetgevingsagenda (Kamerstukken II 2017/18, 30196, nr. G) biedt de komende jaren meerdere mogelijkheden tot aanpassing van de Elektriciteitswet 1998 of Gaswet indien uit experimenten blijkt dat dit wenselijk is.

1.4. Bescherming van belangen bij experimenten

Bij de totstandkoming van dit besluit is rekening gehouden met de belangen die door de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet worden geborgd. Deze belangen moeten ook blijvend zijn geborgd wanneer een ontheffing voor een experiment is verleend. Artikel 8 van dit besluit regelt daarom dat de Minister een ontheffing weigert te verlenen als, onder andere, deze belangen niet geborgd worden. Er worden vooraf geen eisen gesteld aan de wijze waarop de aanvrager bepaalde belangen borgt. Voorwaarde is dat de aanvrager van de ontheffing aantoonst dat in voldoende mate met die belangen is rekening gehouden en dat daarvoor voldoende concreet omschreven voorzieningen worden getroffen. Iedere aanvraag voor een ontheffing tot het doen van een experiment zal hierop worden beoordeeld. Het gaat bij deze belangen om volgende aspecten:

1.4.1 consumentenbescherming

Consumentenbescherming is een belangrijk doel van zowel de Elektriciteitswet 1998 als de Gaswet. Consumentenbescherming wordt in beide wetten onder meer vormgegeven door middel van de verplichting tot het hanteren van een leveringsvergunning door leveranciers, de vrije leverancierskeuze en de rechten van consumenten ten opzichte van netbeheerders. Hiermee wordt onder meer de betaalbaarheid van de energievoorziening voor kleinverbruikers gewaarborgd. Door te participeren in een coöperatie of een vereniging moet gewaarborgd blijven dat deze aspecten van de bescherming van consumenten afdoende zijn geregeld. Bij de ontheffingsbesluiten wordt hierop getoetst. Leden van coöperaties en verenigingen nemen hun eigen, gezamenlijke, verantwoordelijkheid voor een deel van hun elektriciteits- en gasvoorziening. Dat laat onverlet dat deze verantwoordelijkheid begrensd is door de bindende besluiten van de Europese Unie waarvoor geen ontheffing gekregen kan worden. Zo staat het individuele leden van een coöperatie of vereniging altijd vrij een andere leverancier te kiezen (derdentoeegang).

Dit besluit maakt het mogelijk dat vergunninghoudende leveranciers die participeren in een experiment andere tarieven of voorwaarden hanteren dan in de rest van het land. Deze tarieven en voorwaarden hebben vanzelfsprekend wel de toestemming van de deelnemers aan het experiment nodig. Indien een consument bijvoorbeeld niet betrokken is via een vereniging of coöperatie bij de aanvraag van het experiment, is een vrijwillige individuele instap vereist, indien al wel betrokken via een vereniging of coöperatie loopt deze beslissing via de Algemene Ledenvergadering, met naar eigen keuze in- en uitstapmogelijkheden.

1.4.2. Meer dynamiek, onder voorwaarden

Met de groei van het aandeel weersafhankelijke energie zal de vraag om meer flexibiliteit, met name in de elektriciteitsvoorziening, toenemen om enerzijds altijd te kunnen voorzien in voldoende energie en anderzijds de netten efficiënt te gebruiken. Om dit te bewerkstelligen zal als

experiment mogelijk gebruik gemaakt worden van meer flexibele tarieven, zowel voor de levering als voor de capaciteitsbelasting van het net. Ook de marktrol van aggregator zal mogelijk in experimenten verschijnen om bij hoge of lage prijzen afnemers respectievelijk meer te laten terug leveren of meer te laten afnemen. Deze aggregator zal in een experiment kunnen participeren als de programmaverantwoordelijkheid voor de betreffende aansluitingen afdoende is geregeld. Dat houdt in dat daarvoor iedere dag een programma is opgesteld voor de productie, het transport en de afname van elektriciteit of gas en dat duidelijk is wie hiervoor verantwoordelijk is. Een derde, bijvoorbeeld de leverancier of de aangeslotene, dient geen financieel nadeel te ondervinden van de acties van deze aggregator, dan wel hiervoor afdoende te worden gecompenseerd. Er zijn meerdere modellen denkbaar waarbij de aggregator een rol speelt. Zo is er een model denkbaar waarbij de aggregator en de leverancier van de aangeslotene gebruik maken van een en dezelfde meter en waarbij bepaald zal moeten worden, wie voor welk moment programmaverantwoordelijk is. Het is daarbij van belang dat deelnemers aan dergelijke experimenten op voorhand met hun deelname instemmen. Immers, experimenten mogen niet tot minder bescherming van aangeslotenen leiden dan die aangeslotenen genieten onder de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Hiervoor zijn wat betreft de experimenteertarieven van netbeheerders waarborgen geformuleerd in de artikelen 30b in samenhang met artikel 41e van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 82a in samenhang met artikel 82c van de Gaswet.

1.4.3. scheiding netbeheer en handel, levering en productie

Het huidige marktmodel gaat uit van een scheiding van het netbeheer (monopolie) van de commerciële activiteiten productie, handel en levering. In navolging van het Besluit experimenten decentrale duurzame elektriciteitsopwekking is het mogelijk om de gehele energievoorziening, dus productie, levering, distributie en afname, in eigen beheer te nemen. Deze mogelijkheid wordt slechts gecreëerd voor coöperaties en verenigingen en tot een maximum van 5000 aansluitingen. Door technologische ontwikkeling kunnen burgers (mede-)eigenaar worden van en controle krijgen over hun energievoorziening ('energie-democratie') en ontstaat er meer draagvlak voor de energietransitie. Door de eigen consumptie en lokale opwek te organiseren is integratie tussen verschillende energiedragers mogelijk, hetgeen tot besparing op systeemkosten kan leiden. Daarbij zal moeten worden aangetoond waarom een bepaalde schaal noodzakelijk is voor het slagen van het experiment.

Net zoals het Besluit experimenten decentrale duurzame elektriciteitsopwekking biedt ook dit besluit de mogelijkheid tot experimenten van coöperaties en verenigingen met de afname van elektriciteit en het aanbod van gezamenlijke productie-installaties wanneer zij niet zelf eigenaar zijn van een netwerk. Hierbij wordt de grens op 10.000 aansluitingen gesteld, hetgeen voldoende moet zijn gezien het experimentele karakter. Deze grens kan eventueel worden opgerekt tot 100.000 aansluitingen als overtuigend kan worden aangetoond dat dit noodzakelijk is voor het welslagen van het experiment. Vanzelfsprekend dient een dergelijk experiment met het oog op de transportzekerheid en veiligheid in nauwe samenwerking met de netbeheerder plaats te vinden. Ook andere partijen kunnen ontheffing aanvragen voor experimenten van deze omvang, mits de scheiding van netbeheer en productie, levering en handel in stand blijft en voldoende duidelijk wordt gemaakt dat een experiment van dergelijke omvang noodzakelijk is.

1.4.4 veiligheid

Daar waar in een experiment het netbeheer niet wordt uitgevoerd door de regionale netbeheerder is het van belang dat de veiligheid van een dergelijk net niet onderdoet voor de veiligheid van de netten van regionale netbeheerders. Hierop zal bij een ontheffingsaanvraag worden getoetst. Veiligheid betreft hier niet alleen de technische veiligheid, maar eveneens privacy en cybersecurity. Immers wanneer voor innovatieve, digitale oplossingen wordt gekozen moet een zelfde mate van leveringszekerheid gewaarborgd zijn als in een meer traditionele setting. Bij de beoordeling van dergelijke experimenten zal worden getoetst of de ingezette middelen gelijkwaardig zijn aan die van de regionale netbeheerder in dat gebied, dan wel dat er overtuigende redenen zijn hiervan af te wijken.

1.4.5 Transport- en leveringszekerheid

Daar waar een ander dan de regionale netbeheerder bij wijze van experiment verantwoordelijk wordt voor de aansluiting en het transport van energie en of het beheer van een netwerk, zal getoetst worden of de transportzekerheid afdoende is gewaarborgd.

1.5 Europese besluiten

De afwijkingen op grond van dit besluit van artikelen uit de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet worden getoetst aan bindende besluiten van de Raad van de Europese Unie, het Europees Parlement en de Raad gezamenlijk of van de Europese Commissie. Het gaat daarbij vooral om aspecten van consumentenbescherming (zie 1.4.1) en de vormgeving van de marktordening.

1.6. Vormgeving van dit besluit

In dit besluit is vastgelegd voor welke artikelen, welke marktspelers, een ontheffing van de Elektriciteitswet 1998 of de Gaswet kunnen aanvragen en onder welke voorwaarden zo'n ontheffing kan worden verleend. Het is aan burgers en bedrijven hun experiment zelf vorm te geven binnen de voorwaarden. Het is aan de Minister om te toetsen of aan de gestelde voorwaarden is voldaan.

Met dit besluit is bewust gekozen voor de route van een toetsing van de aanvraag om ontheffing vooraf. Het gaat bij een experiment altijd om een afwijking van hetgeen in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet is gesteld. Omwille van de bescherming van de publieke belangen die hierboven zijn genoemd en omwille van de rechtszekerheid wordt deze toetsing vooraf wenselijk geacht. De praktijk zal uitwijzen dat op grond van het bestaande toezicht door de ACM sommige aanvragers al moeten voldoen aan de eisen die bij de ontheffingsaanvraag gesteld worden. Een snelle toets ligt dan in de rede.

1.7 Verhouding met het besluit toekenning tijdelijke taken aan netbeheerders en tijdelijke activiteiten aan netwerkbedrijven

In artikel 17a van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 10b van de Gaswet is de mogelijkheid opgenomen om één of meer taken dan de op grond van deze wetten toegekende taken aan een netbeheerder toe te kennen. Voor deze taken geldt wel dat ze:

- a. verband houden met de in de wetten toegekende taken;
- b. van belang zijn voor het toekomstig beheer van het net, en
- c. marktpartijen niet voorzien, of in beperkte mate, in de uitvoering van deze taken.

In artikel 17c, derde lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 10d, derde lid, van de Gaswet is ook de mogelijkheid opgenomen dat andere dan in deze wetten genoemde handelingen of activiteiten kunnen worden aangewezen aan een groep waarvan een netbeheerder deel uit maakt. Een ontheffing op grond van dit besluit ziet op de mogelijkheid af te wijken van bepalingen uit de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet en niet zozeer op taken of activiteiten van alle netbeheerders of netwerkbedrijven waarin nog niet is voorzien, of die nog onbekend zijn. Als voorbeeld moge het volgende dienen. De huidige Gaswet reguleert de productie, het transport, de distributie en levering van gas. Gas is in artikel 1, eerste lid, onderdeel b, gedefinieerd en via een ministeriele regeling (artikel 11 Gaswet) is voorgeschreven welke eisen aan het invoeden van gas gesteld kunnen worden. Waterstof en biogas vallen niet onder de reikwijdte van de definitie van gas. Dit betekent in de eerste plaats dat de Gaswet geen beperkingen aan waterstof of biogas oplegt. Voor netbeheerders betekent het dat zij op grond van de wet voor deze soorten gas geen taak hebben. Netbeheerders kunnen geen aanvragen voor experimenten met 100% waterstof of biogas doen, immers de Gaswet gaat niet over waterstof of biogas en heeft netbeheerders hier ook geen taak toegekend. Wel is het denkbaar dat via een tijdelijke taak netbeheerders kunnen onderzoeken of waterstof of bepaalde percentages waterstof gemengd met aardgas voor de toekomst geschikt zijn als vervanging van aardgas.

2. Contouren van dit besluit

Ter uitvoering van artikel 7a, tweede lid, Elektriciteitswet 1998 en artikel 1i, tweede lid, van de Gaswet is in dit besluit bepaald:

- a. welke afwijkingen van het bepaalde bij of krachtens de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zijn toegestaan (2.1);
- b. de partijen waarvoor de afwijkingen gelden (2.2);

- c. de ten hoogste toegestane tijdsduur van die afwijkingen en het moment en de wijze waarop wordt besloten of de voortzetting van een afwijking, anders dan als experiment, wenselijk is (2.3);
- d. het aantal experimenten (2.4);
- e. de omvang van een experiment (2.5);
- f. voorschriften en beperkingen aan de ontheffing en wijziging of intrekking van de ontheffing(2.6);

2.1 De toegestane afwijkingen

- 2.1.1: Optimaliseren vraag en aanbod
- 2.1.2. Aanleg van het net
- 2.1.3. Beheer van het net
- 2.1.4. Tarieven en voorwaarden levering en aggregatie
- 2.1.5. Tarieven en voorwaarden netbeheer

2.1.1 Optimaliseren van vraag en aanbod

Met dit besluit wordt het coöperaties of verenigingen die zowel de productie, levering als ook het netbeheer ter hand nemen mogelijk gemaakt vraag en aanbod op lokale schaal te optimaliseren binnen een rechtspersoon. Zowel door middel van financiële prikkels als technische voorzieningen. Dit komt overeen met de mogelijkheid die in het Besluit experimenten decentrale duurzame elektriciteitsopwekking is geboden voor de zogenoemde projectnetten.

Met dit besluit wordt het ook voor andere partijen mogelijk te experimenteren met het optimaliseren van vraag en aanbod, zowel door leveranciers als netbeheerders, zij het met instandhouding van de vereisten voor scheiding van netbeheer en commerciële activiteiten. Daarbij kan bijvoorbeeld gebruik gemaakt worden van diverse vormen van opslag, zoals die van elektrische voertuigen, vraagrespons of andere vormen flexibiliteit. Ook kan hier met diverse vormen van tariefdifferentiatie geëxperimenteerd worden.

2.1.2 Aanleg van een net

Indien nodig kan worden toegestaan dat een net wordt aangelegd door een coöperatie of vereniging in plaats van door de voor dat gebied aangewezen regionale netbeheerder. Of dit daadwerkelijk zal gebeuren is op voorhand niet te zeggen. Er wordt wel van de ontheffinghouder verwacht dat hij een dergelijk net volgens technische specificaties gelijkwaardig aan die van de regionale netbeheerder uitlegt, opdat deze het beheer kan overnemen wanneer het experiment ten einde is gekomen of eerder indien noodzakelijk. Bij de beoordeling van de aanvraag van de ontheffing zal hierop worden getoetst.

2.1.3 Beheer van het net

Bij wijze van experiment wordt het in afwijking van artikel 18 van de Elektriciteitswet 1998 en de artikelen 7 en 10Ee van de Gaswet mogelijk dat een ander dan de regionale netbeheerder een net beheert. Onder het beheer wordt dan verstaan zowel het onderhoud van de technische elementen (*assets*) van het transporteren van de energie (elektriciteit of gas) als het eventueel in geval van elektriciteit afvlakken van pieken. Wanneer een ander dan de regionale netbeheerder in een experiment een net beheert, dient dit net zodanig te zijn ontworpen dat de regionale netbeheerder in staat is om na afloop van het experiment zo nodig dit beheer zonder problemen over te nemen. Bij het verlenen van de ontheffing verlening zal hierop door RVO worden getoetst.

2.1.4 Tarieven levering en aggregatie en leveranciersvergunning

In een experiment waarbij er sprake is van levering aan kleinverbruikers, is de ontheffinghouder van rechtsweg vergunninghouder als bedoeld in artikel 95a, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 of artikel 43, eerste lid, van de Gaswet (artikel 13 van het besluit). Een aparte vergunningsprocedure bij de ACM is derhalve niet nodig. Aan deze vergunning kunnen voorwaarden worden verbonden en deze kan al dan niet gedeeltelijk worden ingetrokken. De ontheffinghouder is, in afwijking van artikel 95b, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 44, eerste lid, van de Gaswet niet gebonden ook aan anderen, buiten het experiment te leveren op basis van zijn voorwaarden en tarieven in het experiment. Dit creëert de mogelijkheid voor leveranciers die zich vooralsnog op een beperkt deel van de kleinverbruikerspopulatie willen richten, bijvoorbeeld door het aanbieden van in een bepaalde regio opgewekte elektriciteit, of

dynamische leveringstarieven. Wel dienen wanneer kleinverbruikers in het experiment betrokken zijn deze duidelijk te hebben ingestemd met de voorwaarden en tarieven en dient hiervoor een aparte boekhouding te worden gevoerd. Ook dient de ontheffinghouder conform het leveranciersmodel de netwerkkosten aan de deelnemers van het experiment te factureren. De leverancier die op grond van dit besluit een ontheffing heeft verkregen dient voldoende voorzieningen te hebben getroffen die het mogelijk maken dat een andere leverancier zijn taken zo nodig kan overnemen.

Een onderdeel van de consumentenbescherming is dat consumenten te allen tijde vrije leverancierskeuze hebben. Mocht een coöperatie of vereniging de leverancier in een experiment zijn en een of meer leden wensen door een andere leverancier dan de ontheffinghouder geleverd te worden, dan geldt voor deze andere leverancier onverkort het leveranciersmodel.

Op basis van dit besluit wordt het mogelijk te experimenteren met een nieuwe marktrol. Die van aggregator. Deze kan met behulp een slimme meter afnemers of producenten helpen het verbruik van elektriciteit naar goedkopere tijdstippen te verplaatsen, of tijdstippen waarbij de netbeheerder geholpen wordt om pieken in het net af te vlakken. Daarmee beïnvloedt de aggregator het afname- of invoedingspatroon van een aangeslotene. In de situatie waarbij de aggregator en de leverancier dezelfde meter van de aangeslotene gebruiken voor het vaststellen en factureren van het verbruik, is afstemming tussen beiden nodig over de vraag wie voor welk tijdvak programmaverantwoordelijk is en hoe men de kosten en baten binnen een tijdvak onderling verdeeld. Wat dit laatste betreft is het bijvoorbeeld denkbaar dat de leverancier een bepaalde basishoeveelheid levert of volgens een vast profiel en dat elke afwijking van deze hoeveelheid of dit profiel voor rekening van de aggregator komt. Zonder onderlinge afspraken tussen leverancier en aggregator kan het ingrijpen van een aggregator negatieve financiële gevolgen voor de leverancier of diens programmaverantwoordelijke hebben. Het is daarom van belang dat alle betrokkenen bij een experiment met aggregatie daarin instemmen. Indien de aggregator optreedt naast de leverancier, blijft de leverancier verantwoordelijk voor het in rekening brengen van de netbeheerderskosten (leveranciersmodel). Met de inmiddels in werking zijnde Codewijziging Meerdere Leveranciers Op Een Aansluiting is het ook denkbaar dat de aggregatorrol wordt ingevuld door een tweede leverancier op een aansluiting met meerdere meters.

2.1.5 Tarieven en voorwaarden netbeheer

In tegenstelling tot het Besluit experimenten decentrale duurzame elektriciteitsopwekking is het ook aan netbeheerders, zowel voor elektriciteit als gas, toegestaan een ontheffing aan te vragen voor het doen van experimenten.

Het uitgangspunt daarbij is dat de tarieven van netbeheerders die op grond van een ontheffing voor een experiment een alternatieve tariefstructuur hanteren, de kosten van de taken binnen het experiment dekken en alleen aan de deelnemers van het experiment in rekening worden gebracht. De ACM toetst deze alternatieve tariefstructuur (Kamerstukken II 2016/17, 34627, nr. 13).

Wellicht dat netbeheerders ook andere experimenten dan met een alternatieve tariefstructuur zouden willen doen. In dergelijke experimenten kan eventueel een wettelijk experimenteertarief in rekening worden gebracht bij de afnemers die deelnemen aan het experiment (artikel 30b Elektriciteitswet 1998 en artikel 82a Gaswet). Het tarief kan verschillen voor verschillende afnemers. Dit kan een gevolg zijn van verschillende spanningsniveaus of doorlaatwaarden van de aansluiting of verschillen tussen verbruikers of producenten. Dit experimenteertarief komt zoals gezegd alleen in beeld als een netbeheerder op een andere manier dan met een tariefstructuur wil experimenteren. Deze wettelijke experimenteertarieven bestaan naast de bestaande aansluit- en transporttarieven. Kosten die een netbeheerder maakt ten behoeve van zijn algemene aansluit- of transporttaken kunnen niet via het experimenteertarief in rekening worden gebracht.

Voor het toestaan van een experimenteertarief moet wel de procedure van artikel 41e Elektriciteitswet 1998 en artikel 82c Gaswet gevolgd worden. Dat betekent dat de ACM toetst of het experimenteertarief objectief, transparant, non-discriminatoir en kostenreflectief is en of de geschatte kosten, mits doelmatig, toegerekend kunnen worden aan het project. Daarnaast bieden de Elektriciteitswet 1998 (artikel 41b, eerste lid, onderdeel j) en de Gaswet (artikelen 81b, eerste lid, onderdeel g en 82) de mogelijkheid om een deel van de efficiënte kosten van een experiment van netbeheerders, jaarlijks in te schatten en toe te voegen aan het reguliere tarievenvoorstel dat zij bij de toezichthouder neerleggen. Voor de in experimenten gemaakte kosten en baten dient een aparte boekhouding te worden aangehouden.

2.2 De marktpartijen

Met dit besluit is ervoor gekozen alle marktpartijen op de energiemarkt de mogelijkheid te bieden voor het doen van experimenten. De energietransitie raakt immers veel spelers op de elektriciteits- en gasmarkt en de transitieopgave is breed. De verwachting is dat door meer partijen de kans te geven te experimenteren ervaring wordt opgedaan met de vraagstukken rondom de energietransitie. Het is op voorhand niet precies duidelijk welke aanvragen voor experimenten verwacht kunnen worden. Dit geldt met name voor gas. Maar uit contacten met netbeheerders en leveranciers wordt verwacht dat zij in ieder geval geïnteresseerd zijn om gebruik te maken van de mogelijkheid te experimenteren. Daarnaast zullen andere partijen wellicht de marktrol van aggregator als intermediair tussen afnemers en netbeheerders of handelspartijen willen testen.

2.3 De maximale experimentduur

De Minister verleent een ontheffing voor de minimale termijn die nodig is voor het project en die in ieder geval niet langer is dan tien jaar. Bij de aanvraag dient de gewenste geldingsduur voldoende te worden onderbouwd. Het is denkbaar dat experimenten die veel korter duren dan tien jaar al voldoende informatie opleveren om te bepalen of de afwijking van de voorschriften gunstig uitpakt voor de energietransitie en of een aanpassing of intrekking van die voorschriften wenselijk is. Indien blijkt dat voor de uitvoering van een experiment een langere duur dan tien jaar nodig is, kan daartoe met artikel 14, tweede lid, worden voorzien, in het geval dat:

- voor de uitvoering van het experiment geen wettelijke voorzieningen zijn getroffen en beëindiging van het experiment in redelijkheid niet gevegd kan worden of
- voor de investeringen in het kader van het experiment een langere afschrijvingstermijn tegen economische waarde geldt dan tien jaar.

2.4 Het aantal experimenten

Bij ministeriële regeling kan worden bepaald dat een maximumaantal aanvragen per jaar wordt gehonoreerd om zo de uitvoering beheersbaar te houden. Om meerdere partijen op de elektriciteits- en gasmarkt de kans te geven in aanmerking te komen voor een ontheffing zal indien dat nodig is het maximumaantal worden verdeeld over meerdere categorieën partijen.

2.5 De omvang van een experiment

In dit besluit wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds experimenten van verenigingen en coöperaties die naast eigen productie, distributie en afname ook een net in beheer hebben en anderzijds experimenten van overige spelers waarbij sprake is van splitsing van de eigendom van de netten en de commerciële functies productie, handel en levering. Voor de eerste categorie wordt een omvang van maximaal 5000 aansluitingen toereikend geacht. Het in eigen beheer nemen van de energievoorziening sluit aan bij de voornemens van de EU om energiegemeenschappen een plaats te geven in de marktordening. Op grond van het Besluit experimenten decentrale duurzame elektriciteitsopwekking gold voor dit soort type experimenten (projectnetten genoemd) een omvang van ten hoogste 500 afnemers die via één aansluiting zijn aangesloten op het net van een regionale netbeheerder. Een aanvrager voor een ontheffing voor een dergelijk experiment dient wel de noodzaak voor de omvang van een dergelijk experiment te beargumenteren.

Aan de omvang van de overige experimenten wordt in beginsel de grens van 10.000 aansluitingen gesteld met de mogelijkheid dit tot 100.000 uit te breiden, maar de aanvrager zal bij zijn aanvraag moeten aantonen waarom een bepaalde grootte noodzakelijk is voor het welslagen van het experiment. De meeste experimenten zullen niet meer dan 10.000 aansluitingen nodig hebben en experimenten met meer dan 100.000 aansluitingen zullen niet noodzakelijk zijn om tot zinvolle conclusies op basis van de ervaringen te kunnen komen. Bij dit soort grootschalige experimenten zijn mogelijk wel meerdere soorten aangeslotenen betrokken waardoor er andere leereffecten kunnen optreden dan bij de eerste categorie experimenten met 5000 aangeslotenen. Er worden geen nadere voorwaarden gesteld aan de verdeling van het type aansluitingen in dergelijke experimenten.

2.6. Voorschriften en beperkingen aan de ontheffing en wijziging of intrekking van de ontheffing

1

Zoals is beschreven in paragraaf 1.4 beschermt dit besluit de belangen die de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet ook beschermen. Er worden geen concrete voorschriften gegeven over de vormgeving van de bescherming; het is aan de aanvrager om daar een geschikte wijze voor te vinden. Wanneer een project de belangen niet afdoende beschermt, wordt een aanvraag afgewezen op grond van artikel 8 van dit besluit. Een aanvraag wordt daarnaast ook afgewezen wanneer een project geen nieuwe informatie kan verschaffen over mogelijke aanpassingen van één of meerdere artikelen. Wanneer er geen nieuwe informatie uit een project kan komen die relevant is voor de vraag of een artikel uit de Elektriciteitswet 1998 of de Gaswet aanpassing behoeft, dan heeft het ook geen zin een experiment te doen. Ook als een project slechts op een bepaalde locatie kan slagen, of wanneer een project in kleinere vorm ook mogelijk is, wordt de aanvraag afgewezen. Ook dit heeft te maken met het doel van dit besluit: onderzoeken of aanpassing van de Elektriciteitswet 1998 of de Gaswet wenselijk is.

Om de hierboven bedoelde belangen te beschermen kan ook tijdens een project de ontheffing worden ingetrokken. Dit wordt geregeld in artikel 9 van het besluit. Dit artikel is bedoeld om zowel de hierboven bedoelde belangen te beschermen als om te voorkomen dat een project langer doorgaat dan noodzakelijk, nadat gebleken is dat een project geen vruchtbare resultaten zal op leveren.

3. Monitoring en beoordeling van experimenten

Er moet onderscheid worden gemaakt tussen de monitoring van de experimenten, de beoordeling van de behaalde resultaten en de evaluatie van dit besluit.

3.1. Monitoring

Met het verkrijgen van de ontheffing voor een project kan worden bepaald op welke momenten de ontheffinghouder informatie verstrekt over het verloop van het project. Het zal van het project afhangen wanneer deze momenten zullen zijn. Bij sommige projecten zal sneller resultaat verwacht kunnen worden dan bij andere.

3.2. Beoordeling van experimenten

De ontheffinghouder dient de resultaten van het experiment door middel van een verslag ten laatste één maand na afloop van de ontheffing te overleggen. Het verslag zal worden beoordeeld aan de hand van de bijdrage aan de bijdrage van het experiment aan in artikel 7a, eerste lid, onderdeel a, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 1i, eerste lid, onderdeel a, van de Gaswet genoemde doelstellingen, de mogelijkheid van herhaalbaarheid van het experiment in niet experimentele omstandigheden, en de mogelijkheid van landelijke toepassing van het experiment. Artikel 7a, derde lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 1i, derde lid, van de Gaswet vergen van de Minister dat er op grond van dit oordeel aangegeven zal worden of de experimenten, anders dan als experiment, kunnen worden voortgezet.

3.3. Evaluatie van dit besluit

Voor het eerst na vier jaar zal worden geëvalueerd of belanghebbenden vinden dat dit besluit aan hun verwachtingen voldoet. Er zal dan onder meer worden gekeken naar het aantal en soort ontheffingen dat is verleend en er zal worden gezien in hoeverre dit besluit aanpassing behoeft met het oog op de vraagstukken die de energietransitie met zich brengt.

4. Taken en verantwoordelijkheden bij experimenten

Naast de normale, traditionele partijen op de elektriciteits- en gasmarkt zullen er partijen met ontheffingen bijkomen die mogen afwijken van bepaalde voorschriften van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. De ontheffinghouder is een partij die in meerdere rollen kan voorkomen in experimenten. Het kunnen verenigingen of coöperaties zijn die de rol en taken van netbeheerder, producent en leverancier geheel of gedeeltelijk overnemen. Het kunnen ook bestaande partijen zijn die nog altijd hun bij wet vastgelegde rol spelen en taken uitvoeren, maar voor bepaalde verplichtingen binnen een experiment ontheffing krijgen.

4.1 Ontheffinghouder

Krachtens artikel 2, eerste lid, van dit besluit kan de Minister ontheffing verlenen van meerdere bepalingen van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Degene waarvan het ontheffingsverzoek wordt gehonoreerd is de ontheffinghouder. Voor afnemers die betrokken worden in een experiment en het samenstel van handelingen waarin bij wijze van experiment van de genoemde wetten wordt afgeweken, kunnen afwijkende voorwaarden of tarieven gelden; afwijkend ten opzichte van de situatie waarbij er geen sprake zou zijn van een experiment. De ontheffinghouder dient zich aantoonbaar te hebben vergewist van de instemming van de deelnemers aan een experiment.

4.2 Aggregator

Een rol die op grond van een project kan worden vormgegeven is de rol van aggregator. De aggregator is een partij die verbruikers of producenten ontzorgt bij actieve deelname aan de elektriciteits- of gasmarkt, door hun verbruik, productie of flexibele capaciteit slim te verhandelen. Door de flexibiliteit van individuele afnemers te kopen en te aggregeren kunnen aggregatoren dit aanbieden aan netbeheerders en programmaverantwoordelijken. Netbeheerders kunnen dit gebruiken om knelpunten in het net op te lossen of tijdelijk netverzwaring te voorkomen. Programmaverantwoordelijken kunnen de aangeboden flexibiliteit gebruiken om eventuele onbalans in hun portfolio op te vangen of de aankoop van energie tegen hoge prijzen te voorkomen.

4.3 De vereniging of energiecoöperatie als netbeheerder

Dit besluit maakt het mogelijk dat verenigingen of coöperaties naast bijvoorbeeld productie en levering ook het netbeheer ter hand nemen. Dit type experimenten lijkt sterk op een gesloten distributiesysteem, waarbij geen afzonderlijke, onafhankelijke netbeheerder is aangewezen. Het is de ontheffinghouder die de taken van de regionale netbeheerder heeft overgenomen, behoudens een aantal uitzonderingen. Er is ook een vorm mogelijk waarbij de regionale netbeheerder wel verantwoordelijkheid behoudt, maar waarbij een vereniging of coöperatie samenwerkt met de netbeheerder om vraag en aanbod op het betreffende net beter af te stemmen, al dan niet gebruik makend van een aggregator.

4.4 De vereniging of energiecoöperatie als leverancier

Wanneer een vereniging of coöperatie optreedt als leverancier voor haar leden, ontslaat dit bestaande leveranciers van enkele verplichtingen die voortvloeien uit beide wetten. In dat geval zijn de verplichtingen van de leverancier van toepassing op de ontheffinghouder.

4.5 De vereniging of energiecoöperatie als producent

De vereniging of coöperatie kan productie-installaties in eigendom hebben. Daarvoor draagt de vereniging of coöperatie programmaverantwoordelijkheid. Dit verloopt via de normale marktmechanismen. Mocht de hoeveelheid geproduceerde energie incidenteel hoger zijn dan de vraag van de afnemers binnen het experiment, kan deze verhandeld worden aan derden buiten het experiment. Levering aan kleinverbruikers buiten de kaders van het experiment is daarbij niet toegestaan. Immers hiervoor zou de vereniging over een leveranciersvergunning moeten beschikken.

5. Uitvoerings- en handavingskosten

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland heeft laten weten dat beoordeling van de ingediende voorstellen, toewijzing van ontheffingen en begeleiding van de beoogde experimenten kan plaatsvinden met de daarvoor ingezette middelen en menskracht.

Bij brief van **PM** is de ACM gevraagd een Uitvoerings- en Handhavingstoets (UHT) uit te voeren op het ontwerp van dit besluit. De ACM heeft de volgende overwegingen meegegeven:

Bij brief van **PM** is het Staatstoezicht op de Mijnen gevraagd een Uitvoerings- en Handhavingstoets uit te voeren op het ontwerp van dit besluit. SodM heeft de volgende overwegingen meegegeven:

6. Effecten en regeldruk

De voorgestelde regeling is getoetst op zijn effecten voor de betrokkenen.

6.1 Voorwaarden voor experiment

Het is bij experimenten belangrijk in gedachten te houden dat het gaat om een afwijking van algemeen geldende regels. Het is om die reden belangrijk om terughoudend met experimenten om te gaan. Onder dit besluit zijn dan ook alleen de projecten mogelijk die mogelijk nieuwe informatie zullen verschaffen. Het is hierdoor niet mogelijk om veel ontheffingen aan te vragen voor een zelfde soort project. Daarbij wordt verder de duur van het experiment gemaximeerd en wordt ervoor gezorgd dat na afloop van een experiment men weer terug moet kunnen naar de situatie van voor het project. Evaluatie is een ander belangrijk onderdeel van dit besluit, zie daarvoor paragraaf 3 van deze toelichting.

6.2. Regeldrukkosten

Om in aanmerking te komen voor een ontheffing van bepaalde onderdelen van de Elektriciteitswet 1998 of de Gaswet moeten indieners van projectvoorstellen aan bepaalde voorwaarden voldoen. Om aan deze voorwaarden te kunnen voldoen moeten kosten worden gemaakt. Deze kosten behelzen aanvraagkosten aan het begin van het project, tussentijdse rapportageverplichtingen en een eindverslag. Verwacht wordt dat er bij de oprichting van coöperaties of verenigingen, het vormgeven van de reglementen (met inbegrip van de methode tot vaststelling van de tarieven) en het opstellen van contracten met derden, ervaringen tussen initiatiefnemers zullen worden uitgewisseld waardoor leereffecten zullen optreden die de kosten zullen verlagen. In onderstaande tabel zijn de verwachte gemiddelde kosten weergegeven. Daarbij wordt vooralsnog uitgegaan van 30 projecten per jaar, waarbij er tien aan verenigingen worden toegekend.

	Actor	Uurtarief	Aantal uren	Externe kosten	Totaal per project	Maximaal Aantal projecten Per jaar	Totale kosten Per jaar
Oprichten vereniging ¹	bestuur	€15	500	-	€7500	10	€75.000
instellingsakte	Notaris/bestuur			€1500		10	€15.000
Contracten met netbeheerder	bestuur	€15	200		€3000	10	€30.000
Opstellen en indienen aanvraag	Alle aanvragers	€15	250		€3750	30	

¹ De kosten betreffen de leden van de verenigingen en coöperaties, een deel daarvan kunnen bedrijven zijn.

Voortgangsrapport	Alle aanvragers	€15	30		€450	30	€13.500
Eindverslag	Alle aanvragers	15	50		€750	nvt ²	nvt
Totaal: maximum kosten					€15.450		

6.3 Overige effecten op bedrijven

Andere partijen kunnen met name geraakt worden de projecten van verenigingen of coöperaties.

Netbeheerders kunnen geconfronteerd worden met de aanleg van een netwerken in hun voorzieningsgebied. Per netwerk kan het dan om maximaal 5000 aansluitingen gaan. Een deel van de vastrechtinkomsten die zij anders zouden innen valt daarmee weg. Dat zou neerkomen op ongeveer €300.000 per project met 5000 aansluitingen.

Leveranciers zouden inkomsten kunnen mislopen als meer verenigingen of coöperaties in hun eigen energievoorziening zouden gaan voorzien. Op voorhand is niet in te schatten om hoeveel elektriciteit en of gas dit zou kunnen gaan. Voor een deel is dit verlies aan marktaandeel ook zonder deze regeling aan de orde als meer en meer burgers er voor kiezen hun eigen energievoorziening op te zetten.

Verenigingen en coöperaties zullen naar verwachting administratiekosten in rekening brengen bij hun leden. Dit betreft naar schatting € 50 per jaar per deelnemer. Deze kosten zouden anders aan leveranciers en of netbeheerders zijn betaald.

7. reacties op internetconsultatie

PM

8. voorhangprocedure

Het ontwerp van dit besluit is op **PM** voorgehangen bij de beide Kamers der Staten-Generaal (Kamerstukken II 2018/2019, **PM**).

Gewijzigde veldcode

9. vast verandermoment

PM

II Artikelen

Artikel 2

In dit artikel is geregeld voor welke artikelen van de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet ontheffing kan worden aangevraagd. Daarbij is in het eerste lid een splitsing aangebracht tussen artikel 18 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 7 en artikel 10Ee van de Gaswet (onderdeel a) en de overige artikelen (onderdeel b). Hiermee wordt voorkomen dat anderen dan verenigingen en coöperaties taken van de netbeheerder gaan uitoefenen (tweede lid). In het tweede lid is verder geregeld dat ontheffinghouders niet meer elektriciteit of gas mogen produceren dan nodig is voor het gebruik van hun leden. Hiermee wordt voorkomen dat energie op grote schaal wordt geproduceerd en doorverkocht voor anderen dan de leden van de houder van de ontheffing. Bij de

² Op voorhand is niet in te schatten hoeveel projecten per jaar een eindverslag zullen opstellen

verlening van een ontheffing wordt getoetst of de productie-installaties inderdaad niet groter zijn dan noodzakelijk voor de productie voor de leden van de aanvrager van een ontheffing. Daarmee is het doorverkopen van te veel geproduceerde energie niet verboden. Het zal immers soms voorkomen dat er meer energie wordt geproduceerd dan de leden afnemen, dit overschot kan dan worden doorverkocht.

Om de splitsing van levering en transport in stand te houden bepaalt het tweede lid, onderdeel d, dat leveranciers geen invloed mogen hebben op de vereniging of coöperatie. Hiermee wordt voorkomen dat leveranciers zich via een vereniging of coöperatie bezig gaan houden met de taken van de netbeheerder.

Artikel 3

In het eerste en tweede lid van dit artikel worden de artikelen genoemd waarvoor, in aanvulling op de artikelen waar het experiment zich op richt, óók ontheffing voor verleend kan worden. Het gaat hier om artikelen waarvan het niet gewenst is dat hiermee los geëxperimenteerd wordt maar waarvan het wel denkbaar is dat ze nodig zijn om het experiment uit te kunnen voeren. Het resultaat van het experiment kan dus wel zijn dat deze artikelen moeten worden aangepast, maar alleen in combinatie met de artikelen waar het experiment op gericht was.

In het derde lid worden de artikelen genoemd die van overeenkomstige toepassing zijn op de ontheffinghouder die ook taken van de netbeheerder op zich neemt. Wanneer een ontheffinghouder deze taken overneemt, is het van belang dat sommige van de verplichtingen van de netbeheerder ook overgaan op de ontheffinghouder, omdat de ontheffinghouder het beste in staat is om deze verplichtingen uit te voeren.

Artikel 4

Dit artikel regelt de aanvraag. Voor de aanvraag is het van belang dat een aanvrager specifiek aangeeft voor welke artikelen de ontheffing wordt aangevraagd. Een aanvrager zal per artikel moeten aangeven waarom dat in de weg staat aan een goede uitvoering van het project. Het is dus niet mogelijk om een aanvraag te doen voor alle onthefbare artikelen onafhankelijk van de vraag of het project een ontheffing van al deze artikelen behoeft. Dit hangt ook samen met het feit dat het doel van dit besluit is om informatie te verschaffen over mogelijk wenselijke aanpassingen aan de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Wanneer niet duidelijk is met welke artikelen van deze wetten een project experimenteert, kan het ook niet duidelijk worden of deze wetten aanpassing behoeven.

Artikel 5

Dit artikel maakt het mogelijk dat voor één project meerdere ontheffingen worden verleend. Het kan voorkomen dat er meerdere partijen betrokken zijn bij het project die ieder voor hun aandeel in het project een ontheffing nodig hebben, bijvoorbeeld netbeheerders en leveranciers. Zij kunnen dan ieder voor zich ook een ontheffing krijgen. Omdat het gaat om één project moeten alle aanvragen worden afgewezen wanneer er grond is om één aanvraag af te wijzen. Het gezamenlijke project zou bij de weigering van één ontheffing niet volledig meer worden uitgevoerd waardoor het project verandert en daarmee ook de situatie voor de overige ontheffingsaanvragen. Wanneer er tijdens het experiment een grond is om de ontheffing in te trekken bij een van de ontheffinghouders kunnen alle ontheffingen die op dat project zien worden ingetrokken. Bekeken zal moeten worden of door de gewijzigde omstandigheden er nog wel een eigenstandig project overblijft dat door kan gaan met experimenteren en waarvan het ook wenselijk is dat het wordt gecontinueerd.

Artikel 6

In dit artikel is geregeld dat bij ministeriële regeling een maximumaantal projecten per jaar kan worden gehonoreerd. Om meerdere partijen op de elektriciteits- en gasmarkt de kans te geven in aanmerking te komen voor een ontheffing kan het maximumaantal worden verdeeld over meerdere categorieën partijen.

Artikel 7

Dit artikel maakt het mogelijk dat de Minister voorschriften verbindt aan een ontheffing. Dit vormt dan een aanvulling op de maatregelen die in de aanvraag worden omschreven. Wanneer de

aanvraag voor een ontheffing niet concreet is en er geen concrete voorschriften kunnen worden verbonden aan de ontheffing, wordt de aanvraag afgewezen.

Het tweede lid komt overeen met artikel 95e, derde lid, van de Elektriciteitswet 1998 en 46, derde lid, van de Gaswet.

Artikel 8

Onderdeel b van dit artikel bepaalt dat wanneer het mogelijk is om op een andere grond dan bij wijze van experiment een ontheffing aan te vragen, geen ontheffing wordt verleend onder artikel 7a, van de Elektriciteitswet 1998 en 1i van de Gaswet. Het kan daarbij bijvoorbeeld gaan om een ontheffing als bedoeld in artikelen 37a van de Elektriciteitswet 1998 en 12h van de Gaswet.

Wanneer al een ontheffing kan worden is voor het project immers geen wetswijziging nodig en hoeft er dus niet geëxperimenteerd te worden.

Onderdeel c ziet op de gevallen waarbij geen ontheffing nodig is voor het project. Er is dan ook geen experiment nodig. Wanneer er sprake is van een nieuwe, tijdelijke taak of activiteit, dan dient niet de route van een ontheffing op grond van dit besluit te worden gevolgd. Hiervoor bieden de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet de mogelijkheid de route op basis van respectievelijk de artikelen 17a en 17c, derde lid van de Elektriciteitswet 1998 en de artikelen 10b en 10d, derde lid van de Gaswet te volgen. Daarnaast ziet dit onderdeel ook op alle gevallen waarin de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet niet in de weg staan in de goede uitvoering van een bepaald project.

De onderdelen d en e zien op de veiligheid en betrouwbaarheid van de energievoorziening. In vergelijking met het Besluit experimenten decentrale duurzame elektriciteitsopwekking zijn in dit besluit minder gedetailleerde bepalingen opgenomen over de afwijzingsgronden op het gebied van veiligheid. In de praktijk is gebleken dat deze verschillende afwijzingsgronden eigenlijk allemaal te vatten zijn onder de huidige onderdelen d en e.

De onderdelen f en g zien op de capaciteiten van de aanvrager van een ontheffing. Wanneer duidelijk is dat een aanvrager niet in staat zal zijn om het project uit te voeren, is het niet doelmatig een ontheffing te verlenen.

Experimenten mogen niet de vrijheid van consumenten aantasten door hun vrijheid van leverancierskeuze te beperken. Onderdelen h en i zien erop deze vrijheid te garanderen en scheppen ook waarborgen voor leveranties.

Onderdeel j regelt dat derden, bijvoorbeeld consumenten de ruimte moeten hebben om niet aan het project deel te nemen. Derden kunnen dus niet worden gedwongen om de tarieven in een experiment ook te betalen. Zij moeten de ruimte houden om de reguliere tarieven te betalen. Onderdeel k zorgt ervoor dat het net van een project na afloop van de ontheffing door de regionale netbeheerder kan worden overgenomen zonder dat de netbeheerder daarvoor op onredelijke kosten wordt gedreven. Het net van de ontheffinghouder moet volgens deze bepaling gelijkwaardig zijn aan het technische niveau van de netbeheerder voor dat gebied. Hierdoor kan de netbeheerder, wanneer deze het net moet overnemen, het net zonder veel aanpassingen integreren in zijn eigen net.

Onderdeel l bepaalt dat het project niet groter mag zijn dan noodzakelijk voor het experiment. Dit is tevens een waarborg dat experimenten niet worden gebruikt als algemene ontheffing van de wettelijke bepalingen.

Met onderdeel m wordt geregeld dat er alleen ontheffingen kunnen worden verleend voor experimenten waarvan er nog niet voldoende zijn om conclusies te kunnen trekken over een eventuele wijziging van de betrokken artikelen. Wanneer er al voldoende experimenten zijn op een bepaald onderwerp is het niet noodzakelijk om meer experimenten te doen.

Onderdeel n ziet erop dat een project ook daadwerkelijk breder in Nederland moet kunnen worden toegepast. Wanneer, bijvoorbeeld, een project van dien aard is dat het slechts op een zeer specifieke plek in Nederland kan slagen, is het hoogst onwaarschijnlijk dat de wet zal worden aangepast voor dat ene project. Daarmee zou een experiment ook niet doelmatig zijn. Ook moet het project op grotere schaal kunnen worden toegepast. Wanneer een project van dien aard is dat het alleen als uitzondering op de regels kan bestaan omdat een deel van de kosten worden gedragen door het bestaande systeem, dan is het ook niet herhaalbaar en daarmee dus niet doelmatig.

Onderdeel o regelt dat wanneer het van tevoren duidelijk is dat een project veel grotere nadelen heeft dan voordelen een ontheffing niet wordt verleend. Het gaat hier niet om een exacte

berekening, maar wanneer van tevoren duidelijk is dat een project veel meer nadelen dan voordelen heeft, wordt geen ontheffing verleend.

Artikel 9

Met dit artikel wordt geregeld dat een project niet alleen bij aanvraag aan de voorwaarden voldoet maar dat ook tijdens de loop van het project blijvend aan de voorwaarden wordt voldaan. Geregeld wordt dat wanneer blijkt dat het project gedurende de looptijd niet kan voldoen aan de voorwaarden die eraan worden gesteld, de ontheffing kan worden ingetrokken. Hetzelfde geldt wanneer er nieuwe informatie aan het licht komt waardoor de ontheffing in de eerste plaats nooit verleend zou zijn, wanneer de leverings- of transportzekerheid in gevaar komen, of wanneer het tijdens de looptijd van een project al duidelijk is dat het project niet zal gaan slagen.

Artikel 10

Wanneer de houder van een ontheffing op artikel 18 van de Elektriciteitswet 1998, of artikel 10Ee van de Gaswet taken van de netbeheerder overneemt, is het niet wenselijk dat de regionale netbeheerder gehouden blijft om die taken ook uit te voeren. Het is daarom aan de houder van een ontheffing om deze taken uit te voeren.

Artikel 11

Dit artikel regelt hetzelfde als artikel 10 voor leveranciers.

Artikel 12

Zie voor een toelichting paragraaf 2.1.5 van het algemene deel. Dit artikel geldt zowel voor de houder van een ontheffing voor de artikelen bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel b, van dit besluit als voor netbeheerders die een experiment doen met tarieven.

Artikel 13

Zie voor een toelichting paragraaf 2.1.4 van het algemene deel.

Artikel 14

Zie voor een toelichting paragraaf 2.3 van het algemene deel.

Artikel 15

Om tot een conclusie te kunnen komen over de wenselijkheid van het aanpassen van de Elektriciteitswet 1998 of de Gaswet is het noodzakelijk dat het experiment goed gedocumenteerd wordt. Dit artikel regelt de verslaglegging.

Artikel 18

In het tweede lid van dit artikel wordt bepaald dat vier jaar na inwerkingtreding een verslag van de doeltreffendheid en de effecten van dit besluit aan de Staten-Generaal zal worden voorgelegd. Deze bepaling gaat niet over de evaluatie van losse projecten maar van dit besluit als geheel. Is het besluit zodanig opgesteld dat een goede uitvoering mogelijk maakt van de artikelen 1i van de Gaswet en 7a van de Elektriciteitswet 1998.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat